

кескин начарлашы себеп боло алат. Анткени, мунун бардыгы чоңдордун укук бузууларына таасир этет, бирок жашоо деңгээлинин тез төмөндөшү көпчүлүккө таасир берет анын катарында жашы жете электерге. Буга жашы жете электердин айырмалоочу өзгөчөлүктөрү (акыл-эси туруксуз, нарк тутуму аягына чейин түзүлбөйт) чоңдор алда канча ийгиликтүү каршылык көрсөткөн факторлорго көбүрөөк кабылышат. Ошентип, көптөгөн өспүрүмдөр өз муктаждыктарын мыйзамдуу түрдө канааттандыра албай, керектүү буюмдарды жана өнүмдөргө жетүүгө өз каалоолорун ар кандай аракеттери менен көп учурда кылмыш жасашат.

Жыйынтыктар:

1. Изилдөөлөрдүн жыйынтыгында жашы жете электердин кылмышка баруусу көбүнчө үй-бүлөлүк кырдаалга байланыштуу, мындан башка, чөйрө, баңгилик, алкоголизм, сойкулук жана башкалар экендиги белгиленди;

2. Жашы жете электердин кылмыштуулугу азыркы учурда болуп жаткан жалпы кылмыштуулуктун бир бөлүгү экендиги көрсөтүлдү. Жалпысынан бардык кылмыштар сыяктуу эле, ал коомдук "өнөкөт" жана түбөлүк социалдык көйгөй катары белгиленди;

3. Жашы жете электердин кылмыштуулугун жана анын социалдык кесепеттерин азайтуу үчүн мамлекет, коом, үй бүлө аракеттери күчөтүлүүсү белгиленген. Мамлекет бул көйгөйдү чечүүнү өзүнө алышы жана терс кесепеттерди азайтууга багытталган натыйжалуу программаны иштеп чыгышы абдан маанилүү экендиги сунушталды;

4. Белгиленген көйгөйдү чечүүнүн инструменттеринин бири турмуштук оор кырдаалда турган балдардын категориясын социалдык-укуктук коргоо системасы болуп саналары көрсөтүлдү.

Адабияттар тизмеси:

1. Конституция Кыргызской Республики. Официальный сайт Правительства Кыргызской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.for.kg/ru/news/160306/>. – Загл. с экрана.
2. **Абрамова, Г.С.** Возрастная психология [Текст] / Г.С. Абрамова. – Екатеринбург: Деловая книга, 1999. – 230 с.
3. **Агаева, И.** Ребенок должен жить в семье [Текст] / И. Агаева. – Режим доступа: <http://www.delodobroe.ru/content/articles/2439/index.php>.
4. Дети, не посещающие школу в Кыргызстане [Текст]. – Бишкек: ЮНИСЕФ, 2008. – 120 с.
5. **Каримова, Д.С.** Мектеп жашындагы балдардын социалдык дезадаптациясы (социологиялык талдоо) [Текст]: автореф. дис...канд. соц. наук: 22.00.04 / Д.С. Каримова. – Бишкек, 2022.
6. **Кокоева, А.М.** Кыргыз элинин укуктук маданияты мамлекеттин өнүгүшүнүн негизи катары [Текст] / А.М. Кокоева // Наука. Образование. Техника. – Ош: КУУ, 2018. – №2. – С. 115 - 118.

DOI:10.54834/16945220_2023_2_264

Поступила в редакцию: 31.01.2023 г.

УДК 343.

Сунатаева Ж.Э.

к.ю.н., доцент Кыргызского национ. универ. им. Ж.Баласагына, Кыргызская Республика

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖАҢЫ КЫЛМЫШ-ЖАЗА МЫЙЗАМДАРЫН ЖАКШЫРТУУНУН АЙРЫМ МАСЕЛЕЛЕРИ

Бул жумушта изилдөөнүн предмети катары Кыргыз Республикасынын жаңы Кылмыш-жаза мыйзамдарын жакшыртуунун айрым маселелери эсептелинет. Изилдөөнүн максаты болуп Кыргыз

Республикасынын жаңы Кылмыш-жаза мыйзамдардын жакшыртуу жолдорун аныктоо. Изилдөөдө мыйзамдарды, адабияттарды талдоо, салыштыруу жана жалпылоо илимий методдору колдонулган. Кыргыз Республикасынын жаңы Кылмыш-жаза кодексинин кабыл алынышынын өбөлгөлөрү каралган. Кыргызстандын жаңы Кылмыш-жаза кодексинин кемчиликтерин жана коллизияларын талдоого өзгөчө көңүл бурулган. Изилдөөнүн натыйжасында коомдун өзгөрүп жаткан суроо-талаптары менен жазык-укуктук саясатты жана учурдагы кылмыш-жаза кодексин оңдоо иштерин улантууга болжолдоо сунушталган. Мыйзам долбоорлоо иштери катуу илимий негизде болуусу, криминологиялык экспертизадан өтүүсү, криминалдаштыруу жана пенализациялоо теориясы тарабынан иштелип чыгуусу жана мындай ишмердүүлүккө коюлган бардык талаптарды эске алуусу белгиленген. Алынган жыйынтыктар Кыргыз Республикасынын жаңы Кылмыш-жаза мыйзамын жакшыртуу багытында иштеп жаткан юристерге, Кылмыш-жаза мыйзамдардын өркүндөтүүгө Кылмыш-жаза укугунун курсу боюнча окуу процессинде колдонууга сунушталат.

Негизги сөздөр: кылмыш-жаза кодекси; жазык-укуктук саясат; кемчиликтер; укуктук коллизиялар.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ НОВОГО УГОЛОВНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

В данной работе в качестве предмета исследования рассматриваются некоторые вопросы совершенствования нового Уголовного закона Кыргызской Республики. Цель исследования определить пути совершенствования нового Уголовного закона Кыргызской Республики. В исследовании использовались научные методы анализа, сравнения и обобщения законов, литературы. Приведены предпосылки для принятия нового Уголовного кодекса Кыргызской Республики. Особое внимание было уделено анализу недостатков и коллизий нового Уголовного кодекса Кыргызстана. В результате исследования рекомендуется продолжить коррекцию уголовно-правовой политики и действующего УК с учетом меняющихся запросов общества. Установлено, что правотворческая деятельность должна основываться на строгой научной основе, проходить криминологическую экспертизу, разрабатываться теорией криминализации и пенализации и учитывать все требования, предъявляемые к такой деятельности. Полученные результаты рекомендованы юристам, работающим над совершенствованием нового Уголовного законодательства Кыргызской Республики, для использования в учебном процессе Уголовно-правового курса по совершенствованию уголовного законодательства.

Ключевые слова: уголовный кодекс; уголовно-правовая политика; дефекты; юридические конфликты.

SOME ISSUES OF IMPROVING THE NEW CRIMINAL LAWS OF THE KYRGYZ REPUBLIC

In this work, some issues of improving the new Criminal Law of the Kyrgyz Republic are considered as the subject of research. The purpose of the study is to determine ways to improve the new Criminal Law of the Kyrgyz Republic. Scientific methods of analysis, comparison and generalization of laws, literature were used in the study. The prerequisites for the adoption of the new Criminal Code of the Kyrgyz Republic are provided. Particular attention was paid to the analysis of shortcomings and conflicts of the new Criminal Code of Kyrgyzstan. As a result of the research, it is recommended to continue the correction of the criminal law policy and the current criminal code with the changing demands of the society. It is established that law-making activities must be based on a strict scientific basis, undergo criminological examination, be developed by the theory of criminalization and penalization, and take into account all the requirements for such activity. The obtained results are recommended to the lawyers who are working on the improvement of the new Criminal Law of the Kyrgyz Republic, to use in the training process of the Criminal Law Course on the Improvement of Criminal Law.

Key words: criminal code; criminal law policy; defects; legal conflicts.

Кылмыш-жаза мыйзамынын мыйзамдык булагы - Кылмыш-жаза кодекси, кылмыштуулукка каршы туруу менен байланышкан бардык маселелерди чечпестен, ага каршы күрөшүүнүн укуктук каражаттарынын бири гана болуп саналат жана негизинен эки

суроого жооп берет: кандай аракеттер (же аракетсиздиктер) кылмыштын белгилерине туура келет жана алар үчүн кандай жазалар же кылмыш-жаза-укуктук таасир этүү чаралар каралган.

Кылмыш-жаза кодекси – бул кылмыш-жаза мыйзамдарын ар бир колдонуу актысы адамдардын тагдырына олуттуу таасир эткендиктен, кылмыш-жаза репрессиясын үнөмдөө, адилеттүүлүк принциптерин эске алуу менен туура колдонулууга тийиш болгон кылмыш-жаза юстициянын укуктук куралы. Кылмыш-жаза мыйзамы оппоненттерин жок кылуу үчүн зулумдардын колундагы курал болгон учурлар болгон, кылмыш-жаза репрессиясына кабыл болгон муундар, кылмыш-жаза юстициясын колдонуп кимдир бирөөлөр жок кылынган же майып болгон тарыхта бир нече терс мисалдар бар [1].

Кыргыз Республикасынын Кылмыш - жаза кодекси (мындан ары-КР КЖК), 2021-жылдын 28-октябрында кабыл алынып 2021-жылдын 1-декабрынан баштап ишке киргизилген [2] жана иштеп чыгуучулардын ою боюнча, инсандын, коомдун жана мамлекеттин коопсуздугун максималдуу камсыздоого багытталган, жаңы коомдун калыптанышына, анда мыйзамдуулукту, укук тартибин, эл аралык укуктун негизги принциптерин бекитүүгө көмөк көрсөтүүгө арналган.

Адам укуктарын ар тараптан чыңдоо жана камсыз кылуу, кылмыш-жаза саясатын гумандаштыруу, ошондой эле кылмыш жоопкерчилигин андан ары да дифференциялоо боюнча декларацияланган багытты эске алып 1997-жылы эгемендүү Кыргызстандын биринчи Кылмыш-жаза кодекси кабыл алынган жана колдонууга киргизилген күндөн тартып акыркы жыйырма жылдан бери аталган багыттарда Кылмыш-жаза мыйзамдарынын кыйла интенсивдүү реформаланганын белгилей кетүү керек.

Ошону менен бирге, жазык-укуктук саясаттын ачык көрүнгөн максатынын жоктугу, кылмыш-жаза кодексине киргизилген өзгөртүүлөрдүн жана толуктоолордун баш аламандыгы, жазык мыйзамынын юридикалык техникасынын сапатынын төмөндүгү, кээ бир ченемдердин криминологиялык жана социалдык негизсиздиги, ички тармактар аралык жана тармактар аралык коллизиялары, жосундарды негизсиз криминалдаштыруу же тескеринче коркунуч алып келген жосундун кодексте каралбагандыгы, ошондой эле жазасынын декларацияланган максаттарынын аларга жетишүүдөгү реалдуу мүмкүнчүлүктөргө дал келбестиги, ошондой эле жазалар системасынын зыяндуулугу жалпысынан 2017-жылы жаңы Кылмыш-жаза кодексин кабыл алуу зарылчылыгына алып келди.

1997 жылы кабыл алынган КРнын Кылмыш-жаза кодексинин 2017 – жылы кабыл алынган 2019-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирген КРнын Кылмыш-жаза кодекси жана КР Жоруктар жөнүндө кодекси деп атайылап экиге "бөлүнүшү" жана алардын биринчи жылдын ичинде эле колдонуу практикасы, бул Кылмыш-жаза мыйзамдарынын жашоого жөндөмсүздүгүн аныктады. Бул тууралуу жогоруда белгиленген кодекстерди шашылыш кабыл алууга чейин эле айрым окумуштуу-юристар жана практик-юристар эскертишкен.

Биздин пикирибиз боюнча, 2017-жылдагы КРнын Жосундар жөнүндөгү кодекси жана кылмыш жаза кодексинин фиаскосу мыйзам чыгаруу процессиндеги илимий коштоонун жетишсиздиги, мыйзам долбоорлоруна объективдүү эксперттик баа берүү системасынын жоктугу менен аныкталат. Эки жыл ичинде (2019-2020-жылдар) боштуктарды жана коллизияларды четтетүү үчүн Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши Кылмыш-жаза кодексине, жосундар жөнүндөгү кодекси жана Кылмыш-жаза-процессуалдык кодекстерге 285 өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизди, бирок алар кылмыш-жаза юстициясындагы пайда болгон кризистик кырдаалды оңдой алышкан жок.

Ушул жагдайлар менен 2017-жылдын кодекстери жокко чыгарылып, акыркы жыйырма жылдагы коррекциялоо тажрыйбасы эске алынып 1997-жылдын кылмыш-жаза кодексинин

концепциясына белгилүү деңгээлде кайтып келүү менен 2021-жылдын жаңы Кылмыш-жаза кодексинин кабыл алынды.

Белгилүү болгондой, идеалдуу мыйзамдар жок. Жаңы Кылмыш-жаза мыйзамдары менен биринчи таанышуу, иштеп чыгуучулардын жана мыйзам чыгаруучулардын ченем жаратуусунда юридикалык техниканы билбестиктен жана жетишсиз көңүл бурулбагандан [3, 4] улам келип чыккан анын бир катар кемчиликтери аныктады. Мындай так эместиктер жана боштуктар көбүнчө Кылмыш-жаза кодексинин Өзгөчө бөлүгүндө арбын:

1. Кылмыш-жаза кодексинин "Ушул Кодексте колдонулган терминдердин мааниси" аттуу 1-тиркемесинен баштайлы. Бул 28 пункттан турган тиркемеден кийин башка тиркемелер жок, ошол себептуу Тиркемени номерлөөнүн логикасы жөнүндө суроо туулат. Анда "Эгерде өзгөчө көрсөтмөлөр жок болсо, ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн беренелериндеги терминдер төмөнкүдөй маанилерди билдирет" деп көрсөтүлгөн.

Буга кошумча, бул терминдер өз маңызы боюнча алкактык жана аларды колдонууда мыйзамдарда камтылган түшүнүк аппаратын, ошондой эле соттук практиканын сунуштамаларын – Кыргыз Республикасынын Жогорку Сотунун пленумдарынын тиешелүү токтомдорун эске алуу менен айрым жосундарды квалификациялоонун ар бир учурунда пайдаланылышы керектиги жөнүндө эскертүү жасоо керек деп ойлойбуз.

Иштеп чыгуучулардын жана мыйзам чыгаруучунун логикасы түшүнүксүз, алар 1-тиркеменин 3-пунктунда "Оор залалга өзгөчө оор залал да кирет (ушул тиркеменин 3-пунктун караңыз" деп белгилеген. 3 пунктагы шилтемени мыйзам чыгаруучунун байкабастыгы менен түшүндүрсө болот, аткени Тиркеменин 4 пунктунда "өзгөчө оор залалдын" түшүнүгү берилген, бирок 3 жана 4 пункттарда оор жана өзгөчө оор залалдын түшүнүктөрүн чаташтыруу жазык жоопкерчилигин дифференциялоо принцибине каршы келет.

КР Кылмыш-жаза кодексине карата 1-тиркемени "ири" жана "өзгөчө ири киреше" түшүнүгү менен толуктоо зарыл деп эсептейбиз, аларга карата шилтемелер КЖКнын айрым беренелеринде кездешет, бирок аларга карата эскертүүдө көрсөтүлбөйт, мисалы, бул КЖКнын 218 (мыйзамсыз ишкердик же банк иши), КЖКнын 220 (жалган ишкердик), КЖКнын 221 (финансылык пирамидаларды уюштуруу), КЖКнын 223 (монополиялык аракеттер жана атаандаштыкты чектөө) жана КЖКнын 230 (баалуу кагаздар рыногундагы инсайдердик бүтүмдөр) беренелерине тиешелүү.

КЖКнын бир гана беренесинин эскертүүсүндө гана кылмыштуу кирешенин аныктамасы жана ири кирешенин өлчөмү көрсөтүлгөн – КЖКнын 222 - беренесинде (кылмыштуу кирешелерди легализациялоо (адалдоо)) - "Ушул беренедө ири өлчөм деп кылмыш жасалган учурда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген эсептик көрсөткүчтөн он миң эсе ашкан сумма таанылат" деп жазылган. Бирок, бул эскертүүдө кылмыштуу кирешенин ири өлчөмү Кылмыш-жаза кодексинин 222-беренесине карата гана көрсөтүлгөн.

Ошентип, КЖКнын жогоруда көрсөтүлгөн 5-беренесине карата аларды же алардын квалификациялык белгилерин колдонууга жол бербеген боштук пайда болгон. Ошол эле учурда, 1-тиркемедеги өзгөчө ири зыян (8-п.) Кылмыш-жаза кодексинин 245-беренесине карата эскертүүнүн 4-пунктунда (коммерциялык же башка уюмдардын кызматкерлеринин ыйгарым укуктарынан кыянаттык менен пайдалануусу) да беретет, анын сыпаттамасы бирдей өлчөмдө ашыкча кайталанган.

2. Кылмыш-жаза кодексинин 286-беренесинде (Баңгизат каражаттарын же психотроптук заттарды уурдоо же болбосо опузалап алып коюу), Кылмыш-жаза кодексинин 287-беренесинде (Баңгизат каражаттарын жана психотроптук заттарды колдонууга көндүрү) предмети катары баңги каражаттардын жана психотроптук заттардын аналогдору

көрсөтүлбөгөндүгү да боштук болуп саналат, ошол эле учурда 36-главанын бардык тиешелүү беренелеринде (баңги каражаттарын, психотроптук заттарды, алардын аналогдорун жана прекурсорлорун жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар) аналогдор эскерилет.

3. 2021-жылдын жаңы Кылмыш-жаза кодексинин кабыл алынышына байланыштуу айрым жосундарды криминалдаштыруунун, ошого тете декриминалдаштыруунун негиздүүлүгү маселелери өзүнчө деталдуу кароону талап кылат, бирок, кылмыш-жаза кодексинин эң көп колдонулган ченемдери боюнча айрымдары дагы эле таң калыштуу. Мисалы, КЖКнын 342-беренесинде (пара алуу) "пара алууга макулдук" (КЖКнын 342-беренесинин 1-бөлүгү) пара алуу боюнча түздөн-түз аракеттер менен бирдей криминалдаштырылган. Пара алууга макулдук берүү 5000ден 10000 эсептик көрсөткүчтөргө чейин айып салууга, же мүлкүн конфискациялоо менен же аны колдонбостон, эки жылга чейинки мөөнөткө белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу менен эки жылдан беш жылга чейинки мөөнөткө эркиндигинен ажыратууга жазаланат.

"Пара алууга макулдукту" криминалдаштырууда мыйзам чыгаруучулардын логикасын кылмыш-жаза мыйзамынын алдын алуучу функциясын күчөтүү ойлору менен түшүнүүгө аракет кылса болот. Бирок, ушундай жол менен оозеки билдирилген "макулдук" үчүн адамдарды «подстава» кылып коррупция менен "күрөшүүчү" деп аталгандар тарабынан "баш аламандыкка" жол ачылышы жана кийинки коррупциялык кол салуулар үчүн шарттар түзүлүшү мүмкүн.

Ошондой эле, 2021-жылдагы Кылмыш-жаза кодексинде укук коргоочуларга "буудайды топондон бөлүүгө", башкача айтканда майда паракорчуларды коррупционерлерден айырмалоого жардам бере турган паранын минималдуу өлчөмүн киргизилбегендигин белгилеп кетким келет. Мисалы, олуттуу, ири жана өзгөчө ири өлчөмдөгү пара градация киргизилген орус тажрыйбасын колдонсо болот эле. Анча чоң эмес өлчөмдөгү пара үчүн Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин алкагында жоопкерчилик белгиленмек.

Биздин пикирибиз боюнча жаңы Кылмыш - жаза кодексинин айрым беренелеринен кылмыш жоопкерчилигине тартуу үчүн укуктук шарттар "фильтрлар" негизсиз алынып салынганы туура эмес. Мисалы, 1997 жылдагы КЖКнын 338 - беренесине ылайык (соттун өкүмүн, соттун чечимин же башка сот актысын аткарбоо), кылмыш-жаза жоопкерчилиги оттун өкүмүн, соттун чечимин же башка сот актысын атайылап аткарылбаган учурда келип чыккан. Эми адамды соттун мыйзамдуу күчүнө кирген өкүмүн, соттун чечимин же башка соттук актыны белгиленген мөөнөттө аткарбагандыгы аныкталгандан кийин дароо кылмыш жоопкерчилигине тартууга болот (2021-жылдагы КЖКнын 370-беренеси). Мындай ойлонулбаган мыйзам чыгаруу жаңылыктары, ошондой эле кылмыш мыйзамын мыйзамсыз максаттары үчүн колдонгон сот аткаруучулардын жана башка укук коргоо органдарынын "баш аламандыгына" шарт жана азгырыктарды жаратат.

Жыйынтыктар:

1. Коомдун өзгөрүп жаткан суроо-талаптары менен жазык-укуктук саясатты жана учурдагы кылмыш-жаза кодексин оңдоо иштерин улантууга болжолдоо сунушталган;

2. Мыйзам долбоорлоо иштери катуу илимий негизде болуусу, криминологиялык экспертизадан өтүүсү, криминалдаштыруу жана пенализациялоо теориясы тарабынан иштелип чыгуусу жана мындай ишмердүүлүккө коюлган бардык талаптарды эске алуусу белгиленген.

Адабияттар тизмеси:

1. **Ревин, В.П.** Россиянын жана Кыргызстандын заманбап кылмыш саясатынын негиздери [Текст]: окуу китеби / В.П. Ревин, К.М. Осмоналиев. – Б. – М., 2016.
2. 2021-жылдын 28- октябрындагы №127 Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодекси. – Режим доступа: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112309>.
3. **Осмоналиев, К.М.** Кыргыз Республикасынын Кылмыш – жаза кодексине комментарийлер (берене боюнча) [Текст] / К.М. Осмоналиев, Ж.Э. Супатаева. – Бишкек: Алтын басма, 2023.

DOI:10.54834/16945220_2023_2_268

Поступила в редакцию: 19.04.2023 г.

УДК:342.83

Муратбаева Г.Н.

доцент Ошского технолог. универ. им. М.М. Адышева, Кыргызская Республика

Тобокелов Б.

преп. Ошского технолог. универ. им. М.М. Адышева, Кыргызская Республика

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ АЯЛДАРЫНЫН УКУКТАРЫН КЕҢЕЙТҮҮ ЖӨНҮНДӨ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАР

Изилдөөнүн предмети катары Конституциялык -мыйзамдык кырдаалда Кыргызстандын аялдарынын укуктарын кеңейтүү эсептелет. Изилдөөнүн максаты - Кыргыз Республикасындагы бийлик органдарында гендердик квоталарды конституциялык-укуктук жөнгө салууга талдоо жүргүзүлөт. Изилдөөдө салыштырмалуу укуктук, тарыхый, статистикалык талдоо, гипотеза, синтез жана укуктук моделдөө изилдөөнүн методдору. Талдоо бул жоболордун натыйжасыз ишке ашырылышы каржылык ресурстардын чектелүүлүгүнөн улам институционалдык көйгөй экенин моюнга алат. Макала ошондой эле илимий баалуулукка ээ болгон бир катар аспектилерди, тактап айтканда, кыргыз коомчулугунун турмушунун бардык чөйрөлөрүн камтыган аялдардын күтүлүп жаткан ролунун социалдык нормаларына негизделген гендердик дисбаланстын шарттарын эске алуу менен, ошондой эле патриархалдык мамилелердин сакталышы. Жумушчу күчтөгү аялдардын катышындагы, олуттуу айлык акынын ажырымында, мамлекеттик кызматта жана саясий структураларда бирдей эмес өкүлчүлүктө стратегиялык көз караш менен реалдуулуктун ортосундагы дисбалансты иштеп чыгууга багытталган практикалык мааниге көңүл бурулат. Белгиленген факторлордун арасында улуттук жана субулуттук деңгээлдеги операциялык пландарды иштеп чыгуу боюнча практикалык сунуштар, мамлекеттик жана муниципалдык мекемелерде техникалык жана укуктук экспертизаны жаакшыртуу, бюджеттик чектөөлөр жана саясий туруксуздук бар. Ошондой эле практикалык сунуштар гендердик теңчиликти жана аялдардын саясатка катышуусун илгерилетүү боюнча стратегияларды жана чараларды иштеп чыгууну камтыйт. Ошондой эле шайлоо кампаниясын каржылоонун ченемдеринин Кыргыз Республикасындагы бийлик органдарында аялдардын өкүлчүлүгүнө тийгизген таасирин эске алуу менен, гендердик өкүлчүлүктүн негизинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүн түзүүнүн көйгөйлөрү жана келечеги.

Негизги сөздөр: гендер; гендердик теңчилик; гендердик дисбаланс; квоталар; инструменттер; институтташтыруу; социалдык норма; конституциялык норма; талдоо.

О РАСШИРЕНИИ ПРАВ ЖЕНЩИН КЫРГЫЗСТАНА В КОНТЕКСТЕ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Предметом исследования является расширение прав женщин Кыргызстана в конституционно-правовом положении. Цель исследования - проанализировать конституционно-правовое регулирование гендерных квот в органах власти Кыргызской Республики. Методы исследования включают сравнительно-правовой, исторический, статистический анализ, выдвижение гипотез, синтез и правовое моделирование. Анализ признает, что неэффективное выполнение этих положений является институциональной проблемой из-за ограниченности финансовых ресурсов. В статье